

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สับปะรด เป็นพืชที่พึ่งพาการส่งออกและมีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจและสังคม มีปริมาณซื้อขายในตลาดโลกสูงเป็นอันดับสองรองจากปริมาณการซื้อขายกล้วยหอม สับปะรดเป็นพืชที่มีความต่อเนื่องกับอุตสาหกรรมแปรรูป โดยประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกสับปะรดมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกในรูปผลิตภัณฑ์สับปะรด ได้แก่สับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรด การส่งออกของไทยในปี 2542 คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 16,000 ล้านบาท มีสัดส่วนการครองตลาดในปัจจุบันประมาณร้อยละ 35 ของตลาดโลก โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเป็นตลาดที่สำคัญ การส่งออกของผลิตภัณฑ์สับปะรดบรรจุหีบห่ออะคิลมในปี 2543 จะอยู่ในอันดับรายการที่ 15¹ ในปี 2543 มูลค่าการส่งออกมีตัวเลขประมาณการอยู่ที่ 12,000 ล้านบาท ในปี 2544 การส่งออกสับปะรดรับประทานสดมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นโดยตลาดต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น มีความสนใจที่จะนำเข้าสับปะรดจากประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การส่งออกผลิตภัณฑ์สับปะรดแปรรูปของไทยมีแนวโน้มลดลงเนื่องมาจากในเดือนกรกฎาคม 2544 ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้นำเข้าที่สำคัญได้ใช้มาตรการเก็บภาษีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.25 - 24.64 เป็นร้อยละ 24.64 - 51.16 โดยได้อ้างถึงการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการต่างๆภายใต้กฎระเบียบและข้อตกลงทางการค้าระหว่างสมาชิกขององค์การการค้าโลก²

ในปี 2544 ประเทศไทยคาดว่าจะสามารถผลิตสับปะรดได้ เพิ่มขึ้นเป็น 2.1 ล้านตัน ผลผลิตที่ออกสู่ตลาดระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายนมีจำนวนมากกว่า 1 ล้านตัน สับปะรดจึงมีความสำคัญเชิงสังคมเนื่องจากโครงสร้างของระบบการผลิตประกอบด้วยผู้ปลูกรายย่อยจำนวนมากที่มากกว่าสามหมื่นราย และ กระจายอยู่ในพื้นที่สิบสามจังหวัด แหล่งปลูกสับปะรดที่สำคัญของไทยอยู่ในบริเวณพื้นที่ ที่อยู่ใกล้ทะเลได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตราดและจังหวัดต่างๆในภาคใต้ เช่น ภูเก็ต พังงา ชุมพร ซึ่งนิยมปลูกใน

¹ จากข้อมูลการจัดอันดับส่งออกของสินค้าที่มีมูลค่าสูงสุด 20 อันดับแรกของประเทศไทยในปี 2543 ลำดับ 15 สับปะรดบรรจุหีบห่ออะคิลม, KGM, "427,665,380", "7,876,815,604", 0.01

² กรมวิชาการเกษตร"สับปะรด", [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา [http:// www.doa.go.th](http://www.doa.go.th) ผลงานวิชาการประจำปี 2543, (สิงหาคม 2544).

สวนยาง ปัจจุบันได้มีการปลูกในจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณริมแม่น้ำโขง และอีกหลายจังหวัดในภาคเหนือ จึงทำให้มีคนเป็นจำนวนมากกว่าแสนรายมีรายได้ส่วนใหญ่ มาจากการปลูกสับปะรด

จังหวัดลำปางก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกสับปะรดมาก ทำรายได้ให้กับทาง จังหวัดลำปางปีละประมาณ 70 ล้านบาท และที่สำคัญมีสับปะรดจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี จากการปลูกในเขตพื้นที่ 3 ตำบลของจังหวัดลำปาง ได้แก่ ตำบลบ้านเสด็จ ตำบลบ้านแลง และตำบล บุนนาคพัฒนา โดยตำบลบ้านเสด็จจะเป็นแหล่งปลูกสับปะรดรายใหญ่ที่สุดของจังหวัดลำปาง สับปะรดที่ใช้ปลูกจะเป็นพันธุ์ปัตตาเวีย³ ปีที่ผ่านมาราคาสับปะรดตกต่ำจึงทำให้ปีนี้เกษตรกรลด พื้นที่เพาะปลูกลงจนถึงเดือนมิถุนายน มีผลผลิตออกสู่ท้องตลาดแล้วประมาณ 5,000 ตัน และจะ ออกมากในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม ซึ่งจะออกมากถึง 40% ของผลผลิตทั้งหมดสำหรับราคา ที่ซื้อขายราคาบริโภคนผลสดของสับปะรดน้ำผึ้งอยู่ที่ผลละ 10 - 12 บาท สับปะรดธรรมชาติผลใหญ่ ผลละ 5 - 6 บาท ผลเล็กผลละ 2.5 - 3 บาทขณะที่สับปะรดส่งโรงงาน ได้มีคนกลางหรือนายหน้าเข้ามาติดต่อซื้อ โดยให้ราคากิโลกรัมละ 2 บาทสับปะรดที่นำมาบริโภคสดในจังหวัดลำปางนั้นมี 2% ส่วนใหญ่ประมาณ 70% จะเป็นการนำส่งเข้าโรงงานราคาผลสับปะรดที่ส่งเข้าโรงงานแปรรูปมี ราคาลดลงจากราคากิโลกรัมละหกบาทในปี 2542 เป็นต่ำกว่ากิโลกรัมละหนึ่งบาทในปี 2543 ในปี 2544 โดยราคาเฉลี่ยในเดือนกุมภาพันธ์ กิโลกรัมละ 1.32 บาท ขณะที่ต้นทุนการผลิตกิโลกรัม ละ 1.78 ปัญหาของการจัดส่งเข้าโรงงานนั้นเป็นเรื่องของคุณภาพผลผลิต รวมทั้งไม่มีผลผลิตส่งเข้า โรงงานที่ติดต่อไว้ เนื่องจากเกษตรกรเมื่อเห็นว่าราคาบริโภคนผลสดก็นำไปขายบริโภคสดแทนที่จะ ส่งเข้าโรงงานตามที่สัญญาไว้

เนื่องจากสับปะรดเป็นพืชที่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ทางกระทรวง เกษตร และสหกรณ์ได้มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อให้การช่วยเหลือแก่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด จึงให้มีนโยบายลดพื้นที่การเพาะปลูกลงเพื่อให้สับปะรดมีผลผลิตที่ไม่ล้นตลาด โดยในปี 2544 จะ มีการจ่ายขาดเงินงบประมาณจำนวน 50 ล้านบาทเพื่อจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรชดเชยไร่ละ 300 บาท แต่จะชดเชยให้ไม่เกิน 10 ไร่ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรได้มีการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกสับปะรด เพื่อควบคุมเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่เพาะปลูกและคุณภาพของผลผลิตที่จะส่งโรงงาน แต่ตลอดระยะเวลา 3 ปี มี เกษตรกรขึ้นทะเบียนเพียง 737 ราย และที่ไม่ขึ้นทะเบียนคงเหลืออีกกว่า 600 รายในส่วนของจังหวัด

³ ข้อมูลจากการรวบรวมของสถาบันวิจัยพืชสวน พันธุ์สับปะรดจากแหล่งปลูกในประเทศไทยมี 11 พันธุ์ คือ- กลุ่มพันธุ์ Smooth cayenne ได้แก่ ปัตตาเวีย นางแล ลักกะตา ปัตตาเวียใต้ -กลุ่มพันธุ์ Queen ได้แก่ สวี ภูเก็ท ทรายทอง สิงคโปร ปัตตาเวีย ปัตตานี -กลุ่มพันธุ์ Spanish ได้แก่ อุทรจิตแดง และ อินทรจิตขาว

ลำปางนั้นใช้เงินประมาณ 2.2 ล้านบาท เกษตรกรต้องยื่นขอรับการช่วยเหลือภายในวันที่ 21 มิถุนายน 2544 และจะดำเนินการจ่ายเงินให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2544⁴

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาดัชนีทุนและผลตอบแทนการลงทุนทำไร่สับปะรดเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรมของตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

ทำการศึกษาดัชนีทุนและผลตอบแทนการลงทุนการทำไร่สับปะรด เพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรมของ ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2543-2544

วิธีการศึกษา

1. ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source of Data)

รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของไร่สับปะรด จำนวน 90 ราย จากทั้งหมด 884 รายของตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยการกระจายเลือกตัวอย่าง 10 % รวมถึงเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรที่เกี่ยวข้อง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 5 ราย

2. ศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามในการสำรวจและการสัมภาษณ์รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้ารวบรวมนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาตรวจสอบ และทำการประมวลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยหาความสัมพันธ์ในรูปร้อยละ

นิยามศัพท์

สับปะรด⁵ หมายถึง ชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Ananas comosus* Merr. ในวงศ์ Bromeliaceae ไม่มีลำต้นปรากฏบนพื้นดิน ใบเป็นกาบยาวให้ใยใช้ทำสิ่งทอ ขอบใบมีหนาม ผลมีตาโดยรอบ กินได้ รสเปรี้ยวๆ หวานๆ

⁴ สับปะรดลำปางยังไปได้สวย ภาครัฐติดต่อโรงงานพร้อมช่วย. หอการค้าจังหวัดลำปาง [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา [http:// www.lampang-th.com](http://www.lampang-th.com) วารสารข่าวเดือน มิถุนายน

⁵ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2542.

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนการทำไร่สับปะรด ได้แก่ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในการทำไร่สับปะรด ตั้งแต่การเตรียมดินจนกระทั่งมีผลผลิตเพื่อจำหน่าย

ผลตอบแทน หมายถึง เงินสดรับสุทธิหรือกำไรสุทธิที่ได้รับจากการจำหน่ายสับปะรดหลังหักค่าใช้จ่ายในการลงทุนแล้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนการทำไร่สับปะรดเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรม ของตำบลเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง